

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทนี้จะกล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรมเกี่ยวกับการวางแผนปฏิบัติการประจำปี ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี ในปีการศึกษา 2536 ตำแหน่งครูใหญ่จำนวน 251 คน อาจารย์ใหญ่จำนวน 559 คน ผู้อำนวยการจำนวน 29 คน ผู้ช่วยผู้บริหารจำนวน 291 คน และประธานกลุ่มจำนวน 107 คน รวม 1,237 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาตำแหน่งครูใหญ่ จำนวน 63 คน อาจารย์ใหญ่จำนวน 140 คน ผู้อำนวยการจำนวน 7 คน ผู้ช่วยผู้บริหารจำนวน 73 คน และประธานกลุ่มจำนวน 107 คน รวมกลุ่มตัวอย่างประชากรทั้งหมด 390 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างเจาะจงโรงเรียนที่ผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่ประธานกลุ่มโรงเรียนทุกคนจำนวน 107 คน และเจาะจงโรงเรียนที่มีตำแหน่งผู้ช่วยบริหาร 73 โรงเรียนจำนวน 73 คน

การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีจำแนกโรงเรียนตามตำแหน่งของผู้บริหาร กระจายทุกอำเภอ โดยสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีจับฉลาก เพื่อให้

ได้ผู้บริหารโรงเรียนกระจายทุกตำแหน่ง ทุกอำเภอ ขนาดกลุ่มตำแหน่งละร้อยละ 25

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองเป็นแบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจ โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบทดสอบ จำนวน 6 ข้อ ซึ่งสอบถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ อาชีพ อาชีพราชการ วุฒิต่างการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ และจำนวนปีที่ดำรงตำแหน่งผู้บริหาร ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผนปฏิบัติการ ประจำปีในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Multiple choice)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยโดยขอหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย จากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยไปยังผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี เพื่ออนุเคราะห์แจ้งไปยังหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอให้ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการทดสอบกลุ่มตัวอย่างและสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอทุกอำเภอ/กิ่งอำเภอส่งแบบทดสอบกลับไปสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี และผู้วิจัยไปรับแบบทดสอบด้วยตนเอง

ปรากฏว่าได้รับแบบทดสอบจากผู้บริหารตำแหน่งครูใหญ่ 54 ชุด สมบูรณ์ทั้ง 54 ชุด คิดเป็นร้อยละ 85.71 ได้รับจากผู้บริหารตำแหน่งอาจารย์ใหญ่ 122 ชุด สมบูรณ์ทั้ง 122 ชุด คิดเป็นร้อยละ 87.14 ได้รับจากผู้บริหารตำแหน่งผู้อำนวยการ 6 ชุด สมบูรณ์ทั้ง 6 ชุด คิดเป็นร้อยละ 85.71 ได้รับจากผู้ช่วยผู้บริหาร 60 ชุด สมบูรณ์ 60 ชุด คิดเป็นร้อยละ 82.19 และได้รับจากประชาชนกลุ่ม 98 ชุด สมบูรณ์ 98 ชุด คิดเป็นร้อยละ 91.59 รวมได้รับแบบทดสอบทั้งหมด 340 ชุด คิดเป็นร้อยละ 87.18

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบทดสอบ โดยการคำนวณหาค่าร้อยละ ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในการวางแผนปฏิบัติการ ประจำปีในโรงเรียนวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็น

ราชบัณฑิตยสถานและเป็นรายชื่อ

สรุปผลการวิจัย

1. ด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผนปฏิบัติการประจำปีในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ปรากฏว่า กลุ่มครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้บริหาร และประธานกลุ่ม มีความรู้ ความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลางทุกกลุ่ม

2. กลุ่มครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการและประธานกลุ่ม มีความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรมอยู่ในระดับปานกลางทุกเรื่อง ส่วนกลุ่มผู้ช่วยผู้บริหาร มีความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรมอยู่ในระดับปานกลางในเรื่องการเตรียมการวางแผน การวางแผน และการติดตามและประเมินผล มีความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรมอยู่ในระดับมากในเรื่องการปฏิบัติตามแผน

3. ในด้านความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรมเกี่ยวกับการวางแผนปฏิบัติการประจำปีของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายเนื้อหาในชั้นต่าง ๆ ของการวางแผน ปรากฏว่า

กลุ่มครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้บริหาร และประธานกลุ่ม มีความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรมมากในเรื่องต่อไปนี้

(1) การพิจารณาเกณฑ์ในการตัดสินใจ ตัดสินใจกำหนดทางเลือก และจัดลำดับความสำคัญของแผนงาน และโครงการ

(2) การกำหนดวิธีดำเนินการ

(3) การนำร่างแผนปฏิบัติการเสนอเพื่อขอความเห็นชอบ

(4) การเตรียมบุคลากร เทคนิควิธีการ ทรัพยากร แบ่งงานและมอบหมายงาน

(5) การปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงาน

(6) การจัดระบบรายงาน

ส่วนที่มีความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรมน้อยปรากฏในเรื่องต่อไปนี้

(1) การประชุมคณะกรรมการเพื่อวางแผนและจัดทำแผน

(2) การปฏิบัติตามแผน หรือปฏิบัติงานที่กำหนดไว้

(3) การติดตามระหว่างปฏิบัติ

อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ และความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรม เกี่ยวกับการวางแผนปฏิบัติการประจำปีในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในแต่ละราย ชั้นตอนและรายข้อ ในชั้นตอนต่างๆ ของการวางแผน มีประเด็นที่น่าสนใจอภิปราย ดังนี้

1. ด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผนปฏิบัติการประจำปีในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี ปรากฏว่ากลุ่มผู้บริหารตำแหน่งครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้บริหาร และประธานกลุ่ม มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลางทุกกลุ่มในทุกเรื่องแต่เป็นระดับปานกลาง ซึ่งมีระดับค่าคะแนนค่อนข้างไปทางน้อย มีกลุ่มผู้อำนวยการเพียงกลุ่มเดียว ที่มีความรู้ ความเข้าใจ ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางมาก แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ผู้บริหารทุกกลุ่มตำแหน่ง ควรได้รับการปรับปรุง ด้านความรู้ ความเข้าใจ ในเนื้อหากระบวนการวางแผน เมื่อเป็นเช่นนี้แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี มีการวางแผนยังไม่สอดคล้องกับสิ่งที่โครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนประสงค์จะให้เกิดขึ้นในโรงเรียน ซึ่งอาจจะเป็นผลกระทบให้งานในภารกิจหลัก และงานสนับสนุนของโรงเรียนไม่บรรลุตามเจตนารมณ์ของโครงการและนโยบายของหน่วยเหนือได้ เพราะการวางแผนเป็นเครื่องมืออันสำคัญยิ่งที่จะช่วยให้ผู้บริหารสามารถบริหารงานให้เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ (อุทัย บุญประเสริฐ, 2532) ถ้าหากผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องการวางแผนไม่เพียงพอ การจะนำความรู้เรื่องการวางแผนไปสู่ การปฏิบัติ จะมีความจำกัดและขาดประสิทธิภาพ ทำให้ผู้บริหารดำเนินการบริหารงานในโรงเรียนไปโดยปราศจากทิศทางที่แน่นอน และอาจทำให้โรงเรียนดำเนินการไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพได้ ทั้งนี้เพราะผู้บริหารเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในโรงเรียน โดยเปรียบเสมือนเป็นหัวใจของโรงเรียน หากขาดความรู้ความเข้าใจในการวางแผน แผนที่วางไว้จึงอาจเป็นแผนที่ขาดความสมบูรณ์ การบริหารตามแผน

ก็ย่อมขาดประสิทธิภาพ หรืออาจเป็นไปได้ว่า เมื่อจัดทำแผนบริหารโรงเรียนเสร็จแล้วก็ไม่ดำเนินการตามแผน การบริหารจึงขาดประสิทธิภาพเพราะมิได้ใช้แผนให้เป็นเครื่องมือในการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ

ดังนั้น ถ้าหากสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี มีนโยบายที่จะให้โรงเรียนบริหารงานโดยเน้นการวางแผนจึงควรที่จะแก้ไขการขาดความรู้ ความเข้าใจ ในการวางแผนปฏิบัติการประจำปีของผู้บริหารในสังกัด ซึ่งอาจทำได้โดยจัดโครงการอบรมเกี่ยวกับการวางแผนปฏิบัติการประจำปีขึ้น สำหรับผู้บริหารโรงเรียนทุกกลุ่มตำแหน่ง

2. ด้านความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรมเกี่ยวกับการวางแผนปฏิบัติการประจำปี

ในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี จากผลการวิจัย ปรากฏว่า กลุ่มครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยผู้บริหาร และประธานกลุ่ม มีความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรมอยู่ในระดับปานกลาง มีเพียงกลุ่มเดียวที่มีความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรมอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางน้อย คือกลุ่มผู้อำนวยการโรงเรียน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายเรื่องย่อยในส่วนตอนต่าง ๆ ของการวางแผนพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนทุกกลุ่มตำแหน่งมีความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรมน้อยในเรื่อง (1) การประชุมคณะกรรมการเพื่อวางแผนและจัดทำแผน (2) การปฏิบัติตามแผนหรือปฏิทินงานที่กำหนดไว้ (3) การติดตามระหว่างปฏิบัติ เหตุที่เป็นดังนี้ อาจจะเป็นเพราะว่า ผู้บริหารทุกตำแหน่งได้รับการอบรมเกี่ยวกับการวางแผนปฏิบัติการประจำปีมาแล้ว ในหลักสูตรการฝึกอบรมตามโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนและในหลักสูตรเตรียมผู้บริหารสถานศึกษาระดับต่าง ๆ ตามตำแหน่งมาแล้ว จึงทำให้มีความรู้ ความเข้าใจค่อนข้างดีในเรื่องดังกล่าว แต่ความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรมที่ปรากฏอยู่ในระดับมาก คือ มีความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรมมากในเรื่อง (1) การพิจารณาเกณฑ์ในการตัดสินใจตัดสินใจ กำหนดทางเลือก และจัดลำดับความสำคัญของแผนงาน/โครงการ (2) การกำหนดวิธีดำเนินการ (3) การนำร่างแผนปฏิบัติการเสนอเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ (4) การเตรียมบุคลากร เทคนิควิธีการ ทรัพยากร แบ่งงานและมอบหมายงาน (5) การปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงาน (6) การจัดระบบรายงาน เมื่อพิจารณาโดยรวมจะเห็นได้ว่าถึงแม้ผู้บริหารจะได้

รับการอบรมเกี่ยวกับการวางแผนปฏิบัติการมาแล้ว ความรู้ ความเข้าใจที่ได้รับมาน่าจะไม่เพียงพอ จึงขาดความชัดเจนและทักษะในการปฏิบัติ ประกอบกับรายละเอียดเนื้อหาในคู่มือการฝึกอบรม และคู่มือปฏิบัติงานก็ยังไม่ละเอียดพอ ระยะเวลาในการอธิบายเนื้อหาเกี่ยวกับการวางแผนมีจำกัด ผู้เข้ารับการอบรมขาดความเอาใจใส่ การละเลยต่อการปฏิบัติตามแผนการไม่เห็นความสำคัญของการวางแผน การบริหารตามความคิดและจินตนาการ ทั้งยังขาดการกำกับติดตาม และนิเทศในการใช้แผนเป็นเครื่องมือ ในการบริหารของหน่วยงาน จึงทำให้การบริหารโรงเรียนขาดทิศทางที่ชัดเจน ไม่เป็นระบบและขาดประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นผลกระจายต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยส่วนรวม จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่ากลุ่มผู้บริหารที่มีความรู้ ความเข้าใจ ในการวางแผนปฏิบัติการประจำปี ค่อนข้างไปทางน้อยกว่ากลุ่มผู้บริหารอื่น ๆ คือ กลุ่มผู้ช่วยผู้บริหาร และรองลงมาคือกลุ่มครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ และประธานกลุ่มตามลำดับ จึงมีความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรมผู้บริหารกลุ่มดังกล่าว อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะกลุ่มผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนซึ่งสาเหตุอาจจะเป็นเพราะผู้ช่วยผู้บริหารยังมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและประสบการณ์น้อยกว่าผู้บริหาร ทำให้ขาดความคิดรวบยอดในการวางแผน และการนำความรู้ ความเข้าใจในการวางแผนไปสู่ภาคปฏิบัติ เมื่อเป็นเช่นนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดให้มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับการวางแผนปฏิบัติการประจำปีแก่ผู้บริหารโดยเน้นหนักผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนเป็นพิเศษด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานที่ใช้ผลการวิจัย

จากผลการวิจัยและการอภิปรายผลการวิจัย มีข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานในการนำผลการวิจัยไปใช้ดังต่อไปนี้

1. หากจะจัดให้มีการอบรมเกี่ยวกับการวางแผนปฏิบัติการประจำปีในครั้งต่อไป ควรสนใจผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มที่มีความรู้ ความเข้าใจในการวางแผนน้อย และมีความต้องการในการฝึกอบรมมาก ได้แก่ กลุ่มผู้ช่วยผู้บริหาร ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ และประธานกลุ่ม ตามลำดับ โดยเฉพาะกลุ่มผู้ช่วยผู้บริหาร

2. หากจะจัดให้มีการอบรมเกี่ยวกับการวางแผนในครั้งต่อไปควรเน้นเนื้อหาการพิจารณาเกณฑ์ในการตัดสินใจ กำหนดทางเลือก การจัดลำดับความสำคัญของแผนงาน/โครงการในชั้นการเตรียมการวางแผน การกำหนดวิธีดำเนินการ ในชั้นการวางแผนการนำร่างแผนปฏิบัติการเสนอเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ การเตรียมบุคลากร เทคนิควิธีการเตรียมทรัพยากร การแบ่งงาน การมอบหมายงาน การปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานในชั้นการปฏิบัติตามแผน และการจัดระบบรายงานในชั้นการติดตามและประเมินผลแผน

3. หากมีการจัดให้มีการอบรมเกี่ยวกับการวางแผนในครั้งต่อไป หลังจากเสร็จสิ้นการฝึกอบรมแล้ว หน่วยงานต้นสังกัด ควรจัดให้มีการนิเทศติดตามผลในการนำความรู้ความเข้าใจด้านการวางแผนไปใช้ในภาคปฏิบัติ และให้มีการรายงานผลการปฏิบัติตามแผนอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความต้องจำเป็นในการฝึกอบรมเกี่ยวกับการวางแผนปฏิบัติการประจำปี ในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดอื่น ๆ

2. ควรศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการประจำปี

โรงเรียน

3. ควรศึกษารูปแบบของแผนปฏิบัติการประจำปีโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ

4. ควรศึกษาบทบาทของบุคลากรในโรงเรียนกับแผนปฏิบัติการประจำปี